

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การทำบุญสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุตามหลักความเชื่อโบราณ เพื่อชีวิตที่ดีขึ้นคนไทยเรานั้นเชื่อถือเรื่องโชคลางและบาปกรรมกันมาเป็นเวลานานมาแล้ว ส่วนหนึ่งเชื่อกันว่าเมื่อเรามีเคราะห์หรือทุกข์ร้อนต่างๆ วิธีหนึ่งที่จะช่วยบรรเทาสิ่งเลวร้ายต่างๆ ให้ทุเลาเบาบางลงไปบ้าง ก็คือการไปทำบุญ เข้าวัดเข้าวา และที่ขาดไม่ได้สำหรับคนไทยในสมัยก่อนนั้นก็คือการสวดต่ออายุ* แต่การสวดต่ออายุดังกล่าวนี้มีมากมายหลายอย่างที่เป็นสิ่งสืบทอดจนมาถึงปัจจุบัน บางครั้งเราเองก็เคยไปสวดต่ออายุโดยการปล่อยสัตว์ต่างๆ ให้เป็นอิสระ แต่หลายคนอาจจะไม่เคยรู้ด้วยซ้ำไปว่าการกระทำดังกล่าวส่งผลแก่ตัวเราอย่างไร ในทำนองเดียวกัน ถ้าเราต้องการสวดต่ออายุเพื่อผลบางอย่าง เราจะต้องทำอย่างไรจึงเป็นวิถีความเชื่อ

การสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุนั้นมีการประกอบพิธีมานานแล้ว เพราะเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่เมื่อมีใครสักคนกำลังมีเคราะห์ต้องไปสะเดาะเคราะห์ ต้องไปทำบุญ มีการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ ที่ชาวบ้านปฏิบัติกันทั่วไป ชาวบ้านทั่ว ๆ ไปมักจะถูกชักชวนให้ไปนิมนต์พระให้ประกอบพิธีบังสุกุลเป็น บังสุกุลตาย ซึ่งบางรายเมื่อบังสุกุลตายเสร็จแล้วถึงกับตายไปด้วยเลยก็มี เรื่องการทำบุญสะเดาะเคราะห์นี้ให้ลองพิจารณาจะเห็นว่าเป็นการทำให้เกิดบุญขึ้นมา แต่หากว่าเป็นการชดใช้หนี้กรรมคงไม่ได้ถึงตรงนั้น เคราะห์จริง ๆ นั้นอย่างไรเสียก็หนีไม่พ้นทำมาอย่างไรก็ได้ อย่างนั้น อย่างมากที่สุดก็ได้แค่ผ่อนหนักเป็นเบา ซึ่งหมายความว่าถ้าไม่เคยทำบุญทำกุศลมาเลย เมื่อถึงเวลาที่บุญกุศลเราหมด เคราะห์หรือกรรมที่เราเคยทำมาในอดีตเข้ามาสนองตอนนั้นเมื่อมาทำบุญสะเดาะเคราะห์ก็ไม่ให้ผล ต้องทำมาตั้งแต่ต้น คือทำความดีทำบุญ ที่ชักชวนให้ไปทำบุญกันนั้นก็หมายถึงว่าเคราะห์หนักมากอย่าไปทำอะไรที่โทษเลยให้นั่งทำบุญเพื่อว่ากรรมมันจะไล่ไม่ทัน จึงเป็น

* กิ่งแก้ว อัคราภรณ์, ลักษณะพิธีกรรมในสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร :มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๒๔), หน้า ๒.

ที่มาของคำว่าสะเดาะเคราะห์หรือว่าแก้กรรม^๒ หรือคำว่าสวดต่ออายุเป็นคำที่เกิดจากกรรมที่เป็นอกุศลและกรรมที่เป็นอกุศลเหล่านี้จึงเกิดมีการสวดพระปริตรต่ออายุขึ้น

ความเชื่อในพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุคงได้รับอิทธิพลจากเรื่อง อายุวัฒนกุมาร ที่มีมาในธรรมบทได้เล่าเรื่องทารกแรกเกิดคนหนึ่งที่จะตายขาด จะต้องตายภายใน ๗ วัน ตามคำพยากรณ์ของผู้หลักผู้ใหญ่โหราศาสตร์ แต่สุดท้าย พระพุทธเจ้าทรงบอกกุสโลบายแก้ให้เด็กจึงรอดตาย และยังกลับเป็นผู้มีอายุยืนยาวได้รับการตั้งชื่อให้ว่า อายุวัฒนกุมาร เรื่องของอายุวัฒนกุมารจึงทำให้เกิดพิธีทำบุญเสริมมงคลชีวิต หรือพิธีสวดต่ออายุ โดยนิมนต์พระสงฆ์มาสวดพระปริตร เพราะเชื่อว่าเป็นมนต์ที่ขลังและมีความศักดิ์สิทธิ์ที่สามารถจะปิดเป่าบรรเทาอันตราย ภัยพิบัติ และสิ่งที่ไม่เป็นมงคลได้อันจะนำมาซึ่งความสบายใจคลายความทุกข์และเจริญด้วย อายุ วรรณะ สุขะ พละ ตามหลักธรรมที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ในเรื่องอายุวัฒนกุมารว่าธรรม ๔ ประการ คือ อายุ วรรณะ สุขะ พละ ย่อมเจริญแก่ผู้กราบไหว้ผู้อ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ เป็นนิคัฏฐะจุดประสงค์ของหลักธรรมในเรื่องนี้อยู่ที่การอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ใหญ่ ไม่ได้อยู่ที่การอาศัยอำนาจพระปริตรเท่านั้น แต่ในปัจจุบันคนที่อยากจะเจริญด้วยธรรม ๔ ประการนี้ยังคงอาศัยพิธีกรรมเพียงอย่างเดียว โดยคิดว่าจะทำให้ตนเจริญด้วยธรรม ๔ ประการนี้ได้ เพื่อให้เกิดคุณค่าและเห็นความสำคัญของประเพณีและพิธีกรรมท้องถิ่นสืบต่อไป ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะได้ศึกษาเนื้อหา หลักธรรม หรือเจตนารมณ์ของพิธีกรรมเหล่านี้มาเผยแพร่เพื่อเสริมความรู้ความเข้าใจในแก่ชาวบ้าน ตามจุดมุ่งหมายที่แท้จริงทางพระพุทธศาสนา ^๓ แล้วตรัสพระคาถาว่า

“อภิวาทนสลิลสูต นิจุจํ วุฑฺฒาปจายิโน
จตุตทาโร ฐมา วุฑฺฒนติ อายุ วณฺโณ สุขํ พลํ”

ธรรม ๔ ประการ คือ อายุ วรรณะ สุขะ พละ

ย่อมเจริญแก่ผู้กราบไหว้ ผู้อ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่เป็นนิคัฏฐะ^๔

การสวดมนต์ทำวัตร คือพิธีกรรมที่เหล่าพุทธบริษัททั้งหลายถือปฏิบัติกันเสมอมามิได้ขาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระภิกษุ สามเณร และผู้ปฏิบัติธรรมด้วยแล้ว จะขาดเสียมิได้เลย ยิ่งในสมัยพุทธกาลด้วยแล้ว เหล่าพุทธบริษัททั้งหลายมักจะถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ ในการเข้าเฝ้า

^๒ วิญญู ผลสวัสดิ์, “พิธีกรรมการเลี้ยงผีบรรพบุรุษของชาวผู้ไทยตำบลคำชะอี อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร”, ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตมหาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม, ๒๕๓๗), หน้า ๔.

^๓ เกษม บุญศรี, พระธัมมปทัฏฐกถา ภาค ๔, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน ลูก ศ.ธรรมกถึก, พ.ศ. ๒๕๒๐, หน้า ๒๔๗-๒๕๕.

^๔ ดูรายละเอียดใน ขุ.ธ.อ. (บาลี) ๘/๑๖๖. ขุ.ธ.(ไทย) ๒๕/๘/๑๘๐

พระพุทธเจ้า การเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าด้วยกายนั้น คือการกราบไหว้ เข้าเฝ้าด้วยวาจา นั้น คือการสวดมนต์สาธยายสรรเสริญพระคุณ และใคร่ครวญพระธรรมคำสั่งสอนในบทสวดนั้น จนทำให้เกิดปัญญาารู้แจ้ง เข้าในเนื้อหาสาระในการสวด เข้าเฝ้าด้วยใจ คือการทำจิตใจให้ผ่องใส สสมาธิ และปัญญา การสวดมนต์ทำวัตรนั้น นอกจากจะเป็นการเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าทางกาย วาจา ใจ แล้ว ยังเป็นการทบทวนบทพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าให้เข้าใจมากยิ่งขึ้น บางบทเป็นการสวดเพื่อป้องกันภัยอันตรายจากสิ่งที่ไม่ดี

ดังที่พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้กับชาวเมืองเวสาลี เพื่อใช้เป็นเครื่องคุ้มครองป้องกันภัยอันตรายจากโจรผู้ร้าย อกุศลมนุษย์ ภูต ผี ปีศาจ และสัตว์เดรัจฉาน ตลอดจนโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ เช่น ในอานาปานะปริตร พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเรียนมนต์ คือ อานาปานะปริตรไว้ เพื่อคุ้มครองป้องกันรักษา เพื่อการไม่เบียดเบียนของเหล่ามนุษย์ เพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขของภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา”^๕ ซึ่งเป็นธรรมอีกประการหนึ่งที่ปรากฏในหมวดธรรมทั้งหลายที่มุ่งไปสู่ความสุข และเป็นภาษาบาลีที่มีคำว่า “ปริตฺต” มีคำเป็นภาษาไทยว่า “พระปริตร” และคำว่า พระปริตรนั้น แปลว่า เครื่องป้องกันรักษา ที่หมายความว่า เมื่อภัยอันตรายใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นแล้ว พระปริตรนี้สามารถช่วยขจัดปัดเป่าภัยอันตรายนั้น ๆ ให้ระงับดับหายไปได้ เมื่อภัยอันตรายยังไม่เกิด ก็จะช่วยป้องกันไว้ไม่เกิดขึ้น แต่ในกรณีที่ผู้สวด และผู้ฟังปฏิบัติไม่ถูกต้องตามวิธีก็จะไม่สำเร็จประโยชน์ ซึ่งเปรียบเสมือนการรับประทานยาให้ถูกกับโรค โรคจึงจะหายได้

พระมหาสมพงษ์ จิตปัญโญ เจ้าอาวาสวัด โคมอน ได้ทำพิธีกรรมเกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรมสวดสะเดาะเคราะห์ต่ออายุขึ้นให้ถูกต้องตามหลักของการประกอบพิธีกรรมตามโบราณกาล ด้วยคาดหวังเพื่อให้สาธุชนได้มีคามเป็นอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข และในการจัดพิธีในแต่ละครั้งได้รับความสนใจจากสาธุชนญาติธรรมเป็นจำนวนมาก ในกาลต่อมาจึงมีผลสะท้อนกลับมาในสิ่งที่ดี โดยมีญาติธรรมทั้งหลายที่ได้มาเล่าขานให้ฟังถึงการประกอบพิธีสวดสะเดาะเคราะห์ต่ออายุ เพราะผู้ประสบความเดือดร้อนทางด้านร่างกาย และจิตใจและอื่น ๆ นั้นเมื่อได้ประกอบพิธีกรรมดังกล่าวแล้ว จะทำให้มีความสุขสบาย สงบใจ และทำให้เกิดปัญญา

กระแสความศรัทธาในการประกอบพิธีการสวดต่ออายุนี้ จึงถือว่าเป็นพิธีกรรมที่ศักดิ์สิทธิ์มาแต่โบราณกาลโดยมีความเชื่อว่า ถ้าหากทุกท่านตั้งใจสวดต่ออายุด้วยความศรัทธา ความมีเมตตา ความปรารถนาดีต่อสรรพสัตว์น้อยใหญ่ทั้งหลายจึงจะเป็นการกำจัดภัยพิบัติทั้งหลายได้อย่างน่าอัศจรรย์ดัง เช่นเมืองเวสาลีที่พ้นจากภัยทั้งสามประการ และต่อมาในปัจจุบันเจ้าอาวาส คณะสงฆ์ และคณะทายก ทายิกา วัดบ้าน โคมอน ได้ถือเอาการประกอบพิธีสวดต่ออายุ เป็นเอก

^๕ ม.ม. (ไทย) ๑๒/๑๑๕/ ๑๒๕.

ลักษณะในการประกอบพิธีกรรมประจำวัดบ้านโคกมอน ตำบลป่าสังข์ อำเภอดุสิต กรุงเทพมหานคร จังหวัดร้อยเอ็ด

ปัญหา คือ การเข้าใจที่ผิด ๆ คิดว่า การประกอบพิธีสวดต่ออายุอย่างเดียวเท่านั้น ก็จะทำให้ความทุกข์ทั้งหมดจะหมดสิ้นไปโดยไม่ประกอบการสิ่งอื่นใดนั้น จึงเป็นการที่เข้าใจผิดในเจตนาของการประกอบพิธีสวดสวดต่ออายุ ซึ่งคิดว่าเป็นเพียงการประกอบพิธีกรรมเท่านั้น แต่ยังมีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอื่น ๆ ที่แฝงไว้เป็นคติธรรมคำสั่งสอนที่มีในพิธีสวดต่ออายุหากวิเคราะห์ให้ดี

ดังนั้น ผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาความเชื่อของชาวบ้านโคกมอนที่มีต่อพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอน ตำบลป่าสังข์ อำเภอดุสิต กรุงเทพมหานคร จังหวัดร้อยเอ็ดเพื่อนำผลการศึกษาไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของชาวพุทธที่ยังมีความเชื่อและเข้าใจพิธีกรรมดังกล่าวในสังคมและเพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาสืบต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาความเชื่อของชาวบ้านโคกมอนที่มีต่อคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอนในพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาการประกอบพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอน

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาผลที่ชาวบ้านโคกมอนได้จากคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอนในพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาโดยมุ่งไปที่ การประกอบพิธีกรรมการสวดต่ออายุ โดยตั้งขอบเขตของการศึกษาไว้ดังนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตเกี่ยวกับเอกสารแหล่งข้อมูล ๑) เอกสารที่เกี่ยวข้องได้แก่ พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา บทสวดพิธีสะเดาะเคราะห์ หนังสือสวดมนต์ ๒) การวิจัยภาคสนามใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สมุดบันทึก เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดและจัดทำแบบสัมภาษณ์ขึ้นเองโดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหาภาษาและโครงสร้างกำหนดศึกษาเฉพาะในพื้นที่ตำบลป่าสังข์ อำเภอดุสิต กรุงเทพมหานคร จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๓.๒ ขอบเขตเกี่ยวกับเนื้อหา เนื้อหาที่ทำการวิจัยนั้น ได้กำหนดพิธีการสวดต่ออายุ ที่เป็นพิธีกรรมของชาวบ้าน ซึ่งแบ่งเป็น ๒ ลักษณะ คือ รูปแบบพิธีกรรม โดยปกติได้แก่ การสะเดาะเคราะห์แบบมีผู้นำวิธี รูปแบบไม่มีผู้นำวิธี เป็นพิธีการ ได้แก่พิธีการสวดต่ออายุแบบไม่มีผู้นำ คือลงมือทำเอง เช่น ปล่อยนก ปล่อยปลา หรือรดน้ำมนต์ จากพระสงฆ์ เป็นต้น

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้นำในการประกอบพิธีกรรม คือพระมหาสมพงษ์ ฐิตปญโญ วัดบ้านโคกมอน ตำบลป่าสังข์ อำเภอดุสิต กรุงเทพมหานคร และ ชาวบ้านโคกมอนหรือบุคคลที่ได้รับการสวดต่ออายุ โดยแบ่งเป็น ๓ กลุ่ม ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์กำหนดเฉพาะในพื้นที่ ตำบลป่าสังข์ อำเภอดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายไว้ ดังนี้

๑) กลุ่มบรรพชิต ได้แก่ รองเจ้าคณะอำเภอดุสิต (พระมหาสมพงษ์ ฐิตปญโญ) เจ้าคณะตำบลป่าสังข์ เขต ๑ เจ้าคณะตำบลป่าสังข์ เขต ๒ เจ้าอาวาสในเขตตำบลป่าสังข์ เขต ๑ และ เขต ๒ เขตละ ๒ รูป รวม ๖ รูป

๒) กลุ่มผู้รู้ในท้องถิ่น ได้แก่ บุคคลที่เคยบวชเรียน สอบได้นักธรรมหรือเป็นเปรียญธรรม หรือผู้ที่เคยประกอบพิธีกรรมสวดพระปริตรต่ออายุ รวม ๓ คน

๓) กลุ่มบุคคลทั่วไปที่เคยเข้าร่วมพิธีกรรมการสวดพระปริตรต่ออายุที่จัดโดยคณะสงฆ์ วัดบ้านโคกมอนในเขตการปกครองสงฆ์ ตำบลป่าสังข์ทั้ง เขต ๑ และ เขต ๒ รวม ๒๐ คน

รวมกลุ่มเป้าหมายทั้งสิ้น ๓๐ รูป/คน

๑.๔ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับนับถือเชื่อมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคลและมีการปฏิบัติสืบต่อกันจนเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของชาวบ้านโคกมอนแต่ในการวิจัยนี้มุ่งเน้นความเชื่อในพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของชาวบ้านโคกมอน

พระปริตร หมายถึง บทสวดในพระพุทธศาสนาที่ใช้ประกอบพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ ณ วัดบ้านโคกมอน

ต่ออายุ หมายถึง พิธีการสวดต่ออายุ โดยการสวดอ้างเอาความศักดิ์สิทธิ์ของพระพุทธรัตนะ พระธรรมรัตนะ และพระสังฆรัตนะ ตามกำลังวัน คือ วันอาทิตย์มีกำลังวัน ๖ วันจันทร์มีกำลังวัน ๑๕ วันอังคารมีกำลังวัน ๘ วันพุธมีกำลังวัน ๑๗ วันพฤหัสบดีมีกำลังวัน ๑๙ วันศุกร์มีกำลังวัน ๒๑ วันราหู (พุธกลางคืน) มีกำลังวัน ๑๒ และวันเกตุ (วันศุกร์กลางคืน) มีกำลัง ๙ ซึ่งคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอนโดยการนำของพระมหาสมพงษ์ ฐิตปญโญ เป็นประธานในการประกอบพิธีกรรม

องค์ประกอบพิธีกรรม หมายถึง ขั้นตอนของพิธีกรรมที่ดำเนินการและนำพาประกอบพิธีกรรม ได้แก่ ๑ งาน ๒ ผู้สวด ๓ บทที่นำมาสวด ๔ ขั้นตอน ๕ พิธีสวด

รูปแบบของพิธีกรรม หมายถึง รูปแบบของการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ แบ่งเป็น ๒ คือ ๑ แบบคฤหัสถ์สวด ๒ แบบพระสวด โดยหลักการสวดมนต์ หรือสาธยายบทสวดที่ได้กำหนดไว้ในบทสวดพิธีกรรมต่ออายุของคณะสงฆ์วัดบ้านโศกมอญ เป็นการ สวดมนต์จากหนังสือมนต์พิธีที่มีวิธีสวดทั้ง ๗ ตำนาน และ ๑๒ ตำนาน

๑.๕ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้นำเอกสารที่มีความสำคัญและเอกสารทั่วไปที่มีความสอดคล้องกับพุทธศาสนาในการประกอบพิธีสวดสะเดาะเคราะห์ต่ออายุ มาเป็นแนวคิดในการวิจัยในครั้งนี้ ดังนั้น ผู้วิจัย จะนำหลักการเหล่านั้นมากล่าวพอเป็นสังเขป ดังต่อไปนี้

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ สยามเทวาทราชบริหารนาถบพิตร ทรงพระราชปรารภว่า “หนังสือชุดรวมพระธรรมในพระพุทธศาสนาที่ประกอบด้วยปัญหาธรรม และธรรมะที่ปฏิบัติง่ายเป็นประจำวันในชีวิต อ่านเข้าใจง่าย โดยเฉพาะหนังสือการประกอบพิธีสวดพลจักรรัตนสูตรเสริมบารมี ของชีวิตมนุษย์ทุกคน ซึ่งคนทั่วไปทุกชาติทุกศาสนาย่อมสนใจใคร่รู้การเกิดการดับของชีวิต เป็นหนังสือที่ปราชญ์ทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะชาวต่างประเทศยกย่องมาก วิธีการถาม และวิธีตอบปัญหานั้นมีอุบายวิธีให้อ่านเข้าใจง่าย ด้วยการใช้อุปมาโวหารจากข้อเท็จจริงของชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดเป็นต้นไปจนกระทั่งดับ”^๖

อุดม เชยทิวส์ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ ประเพณีพิธีกรรมท้องถิ่นไทย ในเรื่องพิธีสืบชะตาไว้ว่า ประเพณีสืบชะตาถือว่าเป็นพิธีกรรมที่สำคัญของล้านนาแต่โบราณ มีผู้นิยมทำตั้งแต่วัยบ้านทั่วไปกระทั่งบุคคลชั้นสูง พระสงฆ์ พระราชามหากษัตริย์ก็กระทำพิธีกรรมนี้ เพื่อความสุข ความเจริญ และสืบอายุให้ยืนยาวออกไป เป็นพิธีบำรุงขวัญ เสริมกำลังใจ สร้างกตัญญูทดแทนให้ลูกหลานได้กระทำแก่ บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ของตน ลูกศิษย์ทำให้แก่ครูบาอาจารย์ สร้างสามัคคีแก่ชุมชน มีความรักโยงใยเพราะได้ร่วมพิธีกัน เป็นพิธีที่สำคัญในการให้กำลังใจ กำลังขวัญแก่ผู้คนในบ้านเมือง ซึ่งถือได้ว่าเป็นประเพณีที่มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของประชาชนในล้านนาโดยทั่วไปอย่างยิ่ง^๗

^๖ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ สยามเทวาทราชบริหารนาถบพิตร, **มลินทปัญหา**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๓๕), หน้า ๑๗๗.

^๗ อุดม เชยทิวส์, **ประเพณีพิธีกรรมท้องถิ่นไทย**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุภาพใจ, ๒๕๔๕),

พระเพียรวิทย์ อุตตสนุโต (โอชาวัฒน์) ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาของร่างทรง กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า “การศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาของร่างทรง ศรัทธานำไปสู่ความเชื่อมั่นเฉพาะตนเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่แนวคิดเรื่องอื่นๆ เช่นเรื่องโอปปาติกะเรื่องเทพ/เทวดามีผลต่อความเชื่อเรื่องเทพเจ้าและพิธีทรงเจ้าเข้าผี แนวคิดเรื่องสัตว์โลก แนวคิดเรื่องสังขารและวิญญูณ และเรื่องกรรมกับการเกิดใหม่อันเป็นหลักธรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนายังช่วยยืนยันถึงการมีอยู่จริงของ ปรโลกและสวรรค์ อันเป็นที่มาของความเชื่อเรื่อง “องค์” และการเข้าทรงและต่ออายุ”^๔

พระมหาดวงรัตน์ จิตรตโน ได้ทำการศึกษาอิทธิพลของธัมมปัทฏฐกถาเรื่องอายุวัฒนกุมารต่อประเพณีสืบชะตาของล้านนา ผลการศึกษาพบว่า “พิธีกรรมการสืบชะตาที่ปฏิบัติกันจนถึงปัจจุบันได้รับอิทธิพลจากธัมมปัทฏฐกถาเรื่องอายุวัฒนกุมาร ๓ ด้าน คือ ๑.อิทธิพลด้านความเชื่อ คือ ความเชื่อเรื่องอานุภาพของพระรัตนตรัย ความเชื่อในเรื่องกรรม ความเชื่อในเรื่องมงคล และความเชื่อในเรื่องเจ้ากรรมนายเวร ๒. อิทธิพลด้านพิธีกรรม คือ การจัดเตรียมสถานที่ เครื่องประกอบพิธี การนิมนต์พระสงฆ์มาสวดพระปริตร ๓. อิทธิพลด้านบุญกิริยา คือ การบำเพ็ญบุญกิริยาด้านทานมัย ศีลมัย ภาวนามัย อปายนมัย ปัตติทานมัย ธัมมัสสวนมัย และธัมมเทศนามัย”^๕

ชะบา อ่อนนาค ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาความเชื่อเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ศึกษากรณีโรงเรียนชลบุรี“สุขบท” จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า “การศึกษาความเชื่อเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ศึกษากรณีโรงเรียนชลบุรี“สุขบท” จังหวัดชลบุรีความเชื่อเรื่องกรรมของวัยรุ่น เป็นความต้องการที่ผลักดันให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมไปสู่ความต้องการนั้น เป็นความสนใจที่ส่วนใหญ่มาจากค่านิยมของกลุ่มการแสดงออกในพฤติกรรมบางอย่างเพราะต้องการอิสระและการยอมรับจากผู้ใหญ่ว่าตนเป็นผู้ใหญ่รับผิดชอบ

^๔พระเพียรวิทย์ อุตตสนุโต (โอชาวัฒน์), “การศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาของร่างทรง กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๕๒.

^๕พระมหาดวงรัตน์ จิตรตโน (กิจประภานนท์), “อิทธิพลของธัมมปัทฏฐกถาเรื่องอายุวัฒนกุมารต่อประเพณีสืบชะตาของล้านนา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตมหาวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๑๕๒.

ตนเองได้แล้วพ่อแม่ไม่ควรบังคับมากเพราะจะทำให้ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และในขณะที่เดียวกันควรเอาใจใส่ดูแลด้วยความรัก”^{๙๙}

กิริติ กมลประเทืองกร ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณค่าของการสวดมนต์ที่มีต่อพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยกรณีศึกษาพุทธศาสนิกชน วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า “ด้วยเหตุที่ถือกันว่าเป็นสิริมงคลและสามารถที่จะป้องกันภัยอันตรายได้นั้น จึงพากันนิยมการสวดสาธยายเป็นไปทั้งทางวัดและทางบ้าน สรุปได้ ๒ ประการคือสวดธรรมเพื่อรักษาพระศาสนาและสวดพระปริตรเพื่อคุ้มครองป้องกันอันตราย สามารถกล่าวได้ว่า การสวดธรรมเพื่อรักษาพระศาสนา มีจุดเริ่มมาจากการที่พระผู้มีพระภาค ทรงอนุญาตให้ภิกษุสงฆ์ประชุมกันกล่าวธรรมในวันอุโบสถ โดยทรงอนุญาตให้นำเอาสิกขาบทบัญญัติมาสวด เรียกว่า สวดปาติโมกข์”^{๑๐๐}

จากการศึกษาทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ได้ทราบถึงความเชื่อในพิธีกรรมของชาวพุทธที่มีต่อพิธีกรรมต่างๆซึ่งมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวบ้านโดยทั่วไป

๑.๖ วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จะทำการสำรวจและรวบรวมเอกสารข้อมูล (Documentary Research) ทั้งเอกสารปฐมภูมิ (Primary Sources) คือพระไตรปิฎกและเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources) ทางวิชาการอื่นๆ ที่เป็นผลงานการวิจัยของท่านผู้รู้ทางด้านพระพุทธศาสนา อันเป็นที่ยอมรับของนักวิชาการทั่วไป โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑) รวบรวมจากเอกสารปฐมภูมิ (Primary Sources) มีพระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๕ พร้อมทั้งคัมภีร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาในการประกอบพิธีสวดพระปริตรต่ออายุ

๒) รวบรวมจากเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources) มีเอกสารและผลงานของท่านผู้รู้พร้อมผลงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาในการประกอบพิธีสวดพระปริตรต่ออายุ

^{๙๙} ชะบา อ่อนนาค, “การศึกษาความเชื่อเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาศึกษากรณีโรงเรียนชลบุรี “สุขบท” จังหวัดชลบุรี”, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๖๘-๖๙.

^{๑๐๐} **กิริติ กมลประเทืองกร** “คุณค่าของการสวดมนต์ที่มีต่อพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยกรณีศึกษาพุทธศาสนิกชน วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๑๒๗-๑๒๘.

๓) รวบรวมข้อมูลภาคสนามด้วยเครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างเพื่อเก็บข้อมูลที่ได้มา

๔) ชี้นำข้อมูลที่ได้ศึกษามาวิเคราะห์เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ด้วยพรรณนาวิธี (DESCRIPTIVE METHOD) ตามหลักอุปนัยวิธี (INDUCTIVE MEIHOD)

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๗.๑ ทำให้ทราบข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติตามความเชื่อของชาวบ้านโคกมอน

๑.๗.๒ ทำให้ทราบขั้นตอนของคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอน ในการประกอบพิธีกรรมการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ

๑.๗.๓ ทำให้ทราบผลที่ชาวบ้านได้รับจากพิธีกรรมการสวดต่ออายุของคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอน